

Naturvårdsenheten
Trine Haugset
0155-26 40 00

Datum
2009-12-17

Dnr
511-6614-2004

Skötselplan för Segelstamosse naturreservat

Foto: Trine Haugset

Postadress
611 86 NYKÖPING

Besöksadress
Stora torget 13

Telefon
0155 26 40 00 växel

Telefax
0155 - 26 46 80

E-post
lansstyrelsen @d.lst.se

Organisationsnr
202100-2262

Postgiro
35174-2

Bankgiro
5051-8653

Internet
www.d.lst.se

Innehåll

<i>BESKRIVNINGSDDEL</i>	3
<i>1. Syfte med naturreservatet</i>	3
<i>2. Uppgifter om naturreservatet</i>	3
<i>3. Beskrivning av området</i>	4
3.1 Naturgeografiska förhållanden.....	4
3.2 Historisk och nuvarande markanvändning.....	4
3.3 Biologiska bevarandevärden.....	5
3.4 Värden för friluftsliv och forskning	5
3.5 Slitage och störningskänslighet.....	6
<i>PLANDEL</i>	6
<i>1. Naturreservatets skötsel</i>	6
<i>2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder</i>	7
2.1 Generella riktlinjer och åtgärder	7
2.2 Delskötselområden.....	7
<i>3. Friluftsliv</i>	8
<i>4. Jakt</i>	8
<i>5. Uppföljning och tillsyn</i>	8
5.1 Uppföljning av skötselåtgärder	8
5.2 Uppföljning av bevarandemål	9
5.3 Tillsyn	9
5.4 Kostnader och finansiering	9
<i>6. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder</i>	9
<i>7. Referenser</i>	9
<i>Bilagor</i>	10

Datum

Dnr

2009-12-17

511-6614-2004

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att;

- bevara och utveckla ett område med värdefull barrskog, främst hållmarkstallskog men även granskog och våtmark.
- strukturer som död ved och gamla träd skall förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning och typiska arter skall ha gynnsamt tillstånd.
- bevara ett för friluftslivet värdefullt område där friluftsliv skall kunna bedrivas med de begränsningar som anges i föreskrifterna.

Syftet skall nås genom att;

- huvuddelen av reservatet tillåts att utvecklas fritt genom intern dynamik.
- delar av reservatet sköts genom naturvårdande skötsel såsom frihuggning av tall.

2. Uppgifter om naturreservatet

Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Socken	Nicolai
ID-punkt	6511263/1566454
Areal	45,1 ha, varav allt land

Uppskattade arealer av naturtyper

- Skogsmark	ca 43,3 ha, varav ca 36,0 ha produktiv
Barrblandskog	ca 20,3 ha
Tallskog	ca 11,5 ha
Lövblandad barrskog	ca 3,3 ha
Granskog	ca 0,9 ha
- Impediment	ca 7,3 ha
- Våtmark	
Myr	ca 1,0 ha
- Övrigt (anläggning)	ca 0,8 ha
- TOTALT	45,1 ha

Prioriterade bevarandevärden

- Naturtyper	Skogsmark (barrblandskog och tallskog)
- Strukturer (landskapselement)	Gamla träd, döda träd
- Växt- och djursamhällen	Vedsvampar, mossor, lavar

Datum

Dnr

2009-12-17

511-6614-2004

Naturgeografisk regionNr. 23, Skogslandskapet Tiveden-
Tylöskogen-Kolmården***Kulturgeografisk region***

Kolmården

3. Beskrivning av området

3.1 Naturgeografiska förhållanden

Området är småkuperat med några bergskullar av urberg (granit till kvartsdiorit). Mindre markarealer består av grönsten, morän och varvig lera. I sydost ligger Segelstamosse. Några små kärr ingår i området.

3.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Naturreseptatet ligger i det som skulle kunna sägas utgör östra kanten av Kolmården. Kolmården präglas av bland annat bergshantering. I trakten kring Segelstamosse finner vi gravfält från Vikingatiden vid Segelsta och Bränn-Ekeby, övriga lämningar i trakten utgörs av lämningar från järnhanteringen.

Segelstamosse ligger i det som en gång utgjort utmark till Bränn-Ekeby. Byn har legat som frälsejord, men har även under tider tillhört kronan såväl som självägande bönder. Enligt handlingar lät hertig Karl anlägga en masugn i Bränn-Ekeby på 1590-talet. Dock finns Bränn-Ekeby hytta omnämnt redan år 1494. I början av 1600-talet (1604) anlade Karl, som nu blivit kung Karl den IX, ett kronoägt styckebruk i Bränn-Ekeby. Nu tillverkades här bland annat kanoner. Bruket blev ödelagt, sannolikt, i andra hälften av 1600-talet. För processen att omvandla malm till järn tarvades träkol. Kolningen vid och runt Bränn-Ekeby har troligen varit omfattande under hyttornas verksamma år, speciellt under brukstiden.

I början av 1800-talet skedde storskifte på Bränn-Ekeby (inägo- och utmark) med det avgärdade (=avskilt från äldre byns mark, Segelsta har sitt ursprung i Bränn-Ekeby) hemmanet Segelsta. Träslagen anges i protokollet utgöras av bland annat tall och gran.

Enligt häradskartan från förra sekelskiftet var området även på denna tid dominerat av barrträd. En karta från år 1908 visar på äldre odlingar i utmarken. I det förindustriella jordbruket var skogen en integrerad del, med exempelvis odlingar och myrslätter. Odlingar som då, 1908, har kommit att täckas av tallar. Även på den ekonomiska kartan från 1950-talet med flygfoto kan man se att området var trädbevuxet, och att trädkronorna var rätt stora.

Rester har hittats av gammal taggtråd. Skogen har fortfarande en viss prägel av att det gått djur här. I den gamla skogen som nu dominerar området finns tecken på äldre avverkning och vedtäkt. De äldre körvägarna kan skönjas på några ställen i reservatet. En del gamla diken finns i den västra delen av reservatet och även några gränsmarkeringar mot det avgärdade hemmanet Segelsta.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-6614-2004

3.3 Biologiska bevarandevärden

Skogsmark och våtmark

Den äldsta och ur naturvårdssynpunkt mest värdefulla skogen ligger på och kring bergskullarna i den syd-sydöstra delen av reservatet. Skogen är av Skogsstyrelsen klassad som nyckelbiotop eller naturvärdesobjekt. Området har under relativt lång tid varit orört från större ingrepp vilket gjort att träden nått en ansevärd ålder. Uppe på bergen dominerar gammal hållmarkstallskog medan inslaget av gran, och även en och annan björk, ökar där jordmånerna blir lite bättre. En betydande areal räknas som bergimpediment, dvs. mark som inte är produktiv, och i denna soliga och torra miljö är det endast den tåliga tallen som trivs. Tallen, som är anpassad till att föryngra sig efter en storskalig störning exempelvis en brand, är en utpräglad pionjär och har svårt att föryngra sig inne i slutna skog. I sidorna kring bergen är det bitvis riktigt blockigt. Tallskogen anses ha en ålder på cirka 150 år och har naturskogsprägel. Skogen är lycklig men relativt enskiktad. Lågor och torrträd förekommer över hela området och annars finns ett stort inslag av senvuxna träd och spärrgreniga grova träd. En del tallar är troligtvis uppemot två hundra år gamla och vissa har pansarbark. Vanligaste vegetationstyper är kråkbär-ljungtyp och blåbärstyp. I mer produktiva sänkor och på flackare marker dominerar äldre granskog, dels med en del lågor och torrträd.

På Segelstamosse i sydost växer gammal tallskog där döda träd förekommer sparsamt. Skvattram är här typisk för fältskiktet. I norra delen av reservatet ligger det en äldre barrnaturskog med inslag av al och björk i fuktigare delar. En bäck rinner genom området, som inte är påverkad av dikning, och detta har lett till att det här finns en liten sumpskog där alträden har stora socklar. Området har en rik förekomst av lågor av tall och gran och annars finns fuktigt liggande lågor beväxade med levermossor och lågor angripna av vedsvampar. Inom området finns förutom gamla klubbalar, gamla senvuxna granar, lågor med insektshål och högstubbar med hackmärken efter hackspettar. Området är ett brandrefugium. Skogen är lycklig och flerskiktad och bär ringa prägel av tidigare blädningsskogsbruk och vedtäkt. Vanligaste vegetationstyper är blåbärstyp och starr-fräkentyp.

I reservatet ingår även en del yngre till medelålders skog, oftast med talldominans men även med ett betydande inslag av gran och björk.

Flora och fauna

Tallskogar, som är den vanligaste naturtypen i reservatet, är generellt ganska fattiga på kända signalarter. Några arter har dock hittats i området, se tabell s. 7. Tjäder har observerats i området. För att få en bättre kännedom om området bör ytterligare inventeringar genomföras, främst av skalbaggar och svampar, då detta är de artgrupper vi räknar med att flest intressanta arter kan finnas.

3.4 Värden för friluftsliv och forskning

Området har visst intresse för friluftslivet då det ligger endast två km från Ryssbergen, ett av Nyköpings mest populära friluftsområden.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-6614-2004

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter samt andra skyddsvärda arter registrerat i objektet. Notera att tabellen bygger på inventeringarna som finns i källförteckningen. Rödlistekategori följer Gärdenfors, U. (ed.) 2005. (S) = signalart enligt Skogsstyrelsen. FD = Fågeldirektivet.

Svenskt namn	Latinskt namn	Rödlistad/ Signalart/FD	Notering (förekomst, lokal m m)
Långfliksmossa	<i>Nowellia curvifolia</i>	S	
Stubbspretmossa	<i>Herzogiella seligeri</i>	S	
Sotticka	<i>Ischnoderma benzoinum</i>		Tid. Signalart
Tallticka	<i>Phellinus pini</i>	S	
Gammelgranlav	<i>Lecanactis abietina</i>	S	
Tjäder	<i>Tetrao urogallus</i>	FD	

3.5 Slitage och störningskänslighet

Länsstyrelsen bedömer att det inte finns någon större risk för att slitage från vanliga besökare ska påverka Segelstamosse naturreservat negativt.

PLANDEL

1. Naturreservatets skötsel

Naturreservatet är indelat i skötselområden som utgår från de bevarandemål och de skötselåtgärder som ska utföras för respektive område.

För karta över skötselområden, se bilaga 2.1.

För karta över friluftsliv, se bilaga 2.2.

Skötselområdena är:

- 1: Skog med höga naturvärden och begränsad skötsel.
- 2: Ung-medelålders skog, begränsad skötsel
- 3: Sumpskogar, ingen skötsel

Skötseln skall inriktas på att bevara och utveckla reservatets värdefulla barrskogar. På sikt skall även naturvärdena öka i de bestånd som i dag är så kallad produktionsskog. Skötselplanen bör revideras inom en 10-årsperiod.

Tallen är med sin tjocka bark och höga krona anpassad till bränder. Bränder behövs för att bevara eller återskapa en brandpräglad skogstyp, t.ex. genom att ta död på inväxande gran i en tallskog. Bränder leder även till att stora mängder död ved bildas, vilket ofta är en bristvara i skogslandskapet i dag, så också inom Segelstamosse. Även om det inom reservatet troligtvis har förekommit skogsbrand längre tillbaks i tiden har inga spår av brand hittats. Med sin placering mitt i ett skogslandskap utan avgränsande vägar och sjöar samt okända brandhistorik väljer vi nu att inte prioritera Segelstamosse för bränning. Insatser skall dock göras för att efterlikna brand, speciellt genom att öka mängden död ved. Detta speciellt med tanke på att gynna insektsfaunan. Eventuellt kan naturvårdsbränning bli aktuellt i framtiden om förutsättningarna finns.

2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

2.1 Generella riktlinjer och åtgärder

Åtgärdsprogram för "Skalbaggar på nyligen död tall" och "Skalbaggar på äldre död tallved" är för närvarande under utarbetning. Åtgärder för arter och naturtyper som omfattas av åtgärdsprogram, fastställda av Naturvårdsverket, ska utföras i enlighet med programmet då det berör området, i den utsträckning det är förenligt med skötselplanen.

2.2 Delskötselområden

Skötselområde 1: Skog med höga naturvärden och begränsad skötsel (totalt ca 24,4 ha)

Beskrivning

Skötselområdet består av äldre till gammal skog (ca 100-150 år). Dominerande skogstyper är barrblandskog, tallskog och granskog. Större delar av skogen har i dag höga naturvärden. Skogen skall i stort sätt lämnas orörd.

Bevarandemål

- Cirka 24,4 hektar naturskogsartad barrskog med stort inslag av gamla träd, död ved av olika trädslag, typ och exponering.

Skötselåtgärder

- Åtgärder för att öka andelen döda träd, exempelvis genom ringbarkning.
- Skapa några luckor i granskogen för att ge lövträd möjlighet att föryngra sig (skada gran t.ex. genom ringbarkning).

Skötselområde 2: Ung-medelålders skog med begränsad skötsel (totalt ca 17 ha)

Beskrivning

Inom reservatet finns en hel del ung, medelålders och mogen skog som här har samlats i ett skötselområde (ålder ca 5 till 100 år). De flesta av dessa bestånd består av barrblandskog eller tallskog och ligger i västra och norra delen av reservatet. Lövinslaget är delvis stort, i några bestånd är andelen björk uppe i 40 %. Skogen i området kan i dag betraktas som utvecklingsmark eller arronderingsmark där naturvårdande skötselåtgärder kan påskynda processen mot ett högre naturvärde. I de områdena som helt lämnas för fri utveckling vill självgallring på sikt bidra till ett högre inslag av död ved.

Bevarandemål

- Skogen skall på lång sikt utveckla höga naturvärden, dvs. utvecklas mot värdefull barnaturskog med gamla träd, död ved och rikligt med lövträd.

Skötselåtgärder

- Punktinsatser med frihuggning av gamla träd och träd med potential att bli gamla/grova.
- Viss luckhuggning för att främja löv.
- Åtgärder för att öka andelen döda träd, exempelvis genom ringbarkning.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-6614-2004

Skötselområde 3: Sumpskogar, ingen skötsel (totalt ca 3,7 ha)*Beskrivning*

Skötselområdet består nästan enbart av trädklädda våtmarker, s.k. sumpskogar, med skvattramallmossen Segelstamosse som den största. I nordvästra hörnet av mossen finns en liten öppen våtmark. Naturvärden (gamla träd, döda träd) har registrerats både på Segelstamosse och i sumpskogen i norr.

Bevarandemål

- Cirka 3,7 hektar sumpskogar där skogen skall utveckla höga naturvärden, dvs. bli värdefull naturskog med gamla träd, död ved och rikligt med lövträd.

Skötselåtgärder

- Inga

3. Friluftsliv*Beskrivning*

Reservatet ligger endast två km från Ryssbergen, ett av Nyköpings mest populära friluftsområden. Länsstyrelsen kommer att markera en stig i reservatet, se ungefärlig dragning på besökskartan, bilaga 2.2. Stigen kommer att utgå från en parkeringsplats vid Skillerhultsvägen. Informationstavlor ska sättas upp på lämpliga platser.

Bevarandemål

- En markerad stig skall finnas i reservatet.
- Informationstavlor skall sättas upp.

Skötselåtgärder

- Röjning och markering av stig.
- Uppsättning och underhåll av informationstavlor.

4. Jakt

Jakten tillhör en av de tidigare markägarna. Jakten skall bedrivas i överensstämmelse med de särskilda villkor som finns beskrivna i jakträttsupplåtelsen.

5. Uppföljning och tillsyn**5.1 Uppföljning av skötselåtgärder**

Entreprenörer ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

Skötseln av naturreservatet ska ske på ett sådant sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp. Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder genomförts. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för eventuell omprövning av föreskrifter och skötselplan.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-6614-2004

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Informationstavlor
- Stigar

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart 12:e år för:

- Utbredning av naturtyper

Uppföljningen av bevarandemålen ska ske regelmässigt genom standardiserade inventeringar.

5.3 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av att föreskrifterna för naturreservatet efterlevs. Tillsyn ska ske av tillsynsman/naturvårdsvakt som utses av Länsstyrelsen.

5.4 Kostnader och finansiering

Skötselåtgärder bekostas av förvaltaren. Uppföljningen bekostas av Naturvårdsverkets anslag för uppföljning.

6. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet
Nyskapande av död ved, viss luckhugning	Inom 5 år	Skötselområde 1	1
Frihugning, luckhugning, ringbarkning	Efter 5 år	Skötselområde 2	2
Röjning och uppmärkning av stig	Inom 2 år	Friluftsliv	1
Uppsättning av informationstavlor	Inom 2 år	Friluftsliv	1
Gränsmarkeringar	Snarast, samt kontroll efter 5 år	Friluftsliv	1
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter åtgärd	Samtliga områden	1

7. Referenser

Eriksson, Karl-Lennart. Årtal okänt. *Bränn-Ekeby hytta och bruk*. Sammanställda anteckningar. Bränn-Ekeby hembygdsförening. Nyköping.

Häradsekonomiska kartan. 1901. Kartlagd 1897. Rikets allmänna kartverk. Skala 1:50 000.

Lantmäteriverket. 1808. *Storskifteskarta*. Erik Åhrberg. C64-16:1.

Lantmäteriverket. 1908. *Laga skifte - skogsmark*. H R Linder. 04-NIK-206.

Lantmäterimyndigheten Södermanlands län, 2004. *Fastighetsutredning naturreservatet Bränn-Ekeby* (arbetsnamn).

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2005. *Naturvärdesbeskrivning* Bränn-Ekeby.

Nordiska ministerrådet, 1977. *Naturgeografisk regionindelning av Norden*. NU-serien B 1977:34.

Skogsstyrelsen, 1994. *Nyckelbiotopsinventeringen*.

Skogsstyrelsen, 1993. *Sumpskogsinventeringen*.

Sveriges Geologiska undersökning, 1972. *Kombinerad jordarts- och berggrundskarta 09H SV*.

Datum

Dnr

2009-12-17

511-6614-2004

Bilagor

2.1 Skötselplanekarta

2.2 Friluftslivskarta